

**MILLIY VA UMUMPEDAGOGIK QADRIYATLAR UYG‘UNLIGI:
NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.***Qo‘qon universiteti Andijon filiali**Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi**1-bosqich talabasi****Boymurodova Ruxshona Avazbek qizi*****Annotatsiya**

Mazkur maqolada milliy va umumpedagogik qadriyatlarning ta‘lim jarayonidagi uyg‘unligi tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlar har bir xalqning tarixi, madaniy merosi va an‘analarini o‘zida aks ettirsa, umumpedagogik qadriyatlar barcha jamiyatlar uchun umumiy bo‘lgan pedagogik tamoyillarni o‘z ichiga oladi. Ushbu maqolada milliy va umumpedagogik qadriyatlarning uyg‘unlashuv mexanizmlari, ularning ta‘lim tizimidagi ahamiyati va integratsiyalashuv usullari o‘rganiladi.

Аннотация

В данной статье анализируется гармонизация национальных и общепедагогических ценностей в образовательном процессе. Национальные ценности отражают историю, культурное наследие и традиции каждого народа, тогда как общепедагогические ценности включают педагогические принципы, общие для всех обществ. В статье рассматриваются механизмы интеграции этих ценностей, их значение в системе образования и способы их сочетания.

Abstract

This article analyzes the harmony between national and general pedagogical values in the educational process. National values reflect the history, cultural heritage, and traditions of each nation, whereas general pedagogical values include principles that are universal to all societies. The article examines mechanisms for integrating these values, their importance in the education system, and ways to combine them effectively.

Kalit so‘zlar: milliy qadriyatlar, umumpedagogik qadriyatlar, ta‘lim tizimi, pedagogik jarayon, integratsiya, globalizatsiya, innovatsion pedagogika, raqamli ta‘lim, transdisiplinar yondashuv, madaniy meros, ta‘lim strategiyalari, ijtimoiy moslashuv, ekologik ong, STEAM-ta‘lim.

Ключевые слова: национальные ценности, общепедагогические ценности, система образования, педагогический процесс, интеграция, глобализация, инновационная педагогика, цифровое обучение, трансдисциплинарный подход, культурное наследие, образовательные стратегии, социальная адаптация, экологическое сознание, STEAM-образование.

Keywords: national values, general pedagogical values, education system, pedagogical process, integration, globalization, innovative pedagogy, digital education, transdisciplinary approach, cultural heritage, educational strategies, social adaptation, ecological awareness, STEAM education.

Har bir jamiyatning kelajagi ta'lim tizimiga bog'liq. Pedagogika fanining asosiy maqsadlaridan biri nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy jarayon orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishdan iboratdir. Globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlab qolish va umumpedagogik tamoyillar bilan uyg'unlashtirish ta'lim jarayonining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Milliy qadriyatlar jamiyatning o'ziga xos madaniyatini, tarixi va an'alarini aks ettirsa, umumpedagogik qadriyatlar butun insoniyat uchun umumiy bo'lgan pedagogik prinsiplarni ifodalaydi. Ularning uyg'unligi yosh avlodni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Milliy va umumpedagogik qadriyatlarning nazariy asoslari

Milliy qadriyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni, milliy qadriyatlar asosan quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

Oilaviy tarbiya va hurmat – ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik. Ma'naviy meros – buyuk ajdodlarimizning ilmiy va madaniy merosini yosh avlodga yetkazish, vatanparvarlik – milliy o'ziga xoslikni asrash va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shish va milliy qadriyatlarning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi yosh avlodni milliy madaniyatni hurmat qilishga o'rgatadi.

Milliy va Umumpedagogik Qadriyatlarning Mohiyati

Milliy qadriyatlar – bu xalqning tarixiy, madaniy, diniy va an'anaviy merosidan kelib chiqadigan tarbiya tamoyillari. O'zbekistonda oilaviy hurmat, kattalarni e'zozlash, mehnatsevarlik, halollik kabi qadriyatlar yosh avlod tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Umumpedagogik qadriyatlar esa barcha jamiyatlarda uchraydigan umumiy tarbiya tamoyillarini o'z ichiga oladi. Bular qatoriga insonparvarlik, adolat, tenglik, hurmat, intellektual taraqqiyot, ekologik ong va boshqalar kiradi. Milliy va umumpedagogik qadriyatlar uyg'unligi shuni anglatadiki, har bir xalqning ta'lim tizimi milliy merosiga tayangan holda, global pedagogik tamoyillarni ham o'z ichiga olishi kerak.

Umumpedagogik qadriyatlar va ularning umumiy tamoyillari

Umumpedagogik qadriyatlar quyidagi asosiy tamoyillarga asoslanadi:

Insonparvarlik – har bir insonning huquq va erkinliklarini hurmat qilish. Ta'lim olish huquqi – har bir kishining sifatli ta'lim olish imkoniyatiga egaligi. Ekologik ong – atrof-muhitga hurmat va uni asrash madaniyati. Ilmiy tafakkur va innovatsiya – tanqidiy fikrlash va ilmiy izlanishga asoslangan rivojlanish.

Ta'lim tizimida milliy va umumpedagogik qadriyatlarni uyg'unlashtirish usullari

Milliy va umumpedagogik qadriyatlarni ta'lim jarayonida uyg'unlashtirish uchun quyidagi pedagogik yondashuvlar samarali hisoblanadi. Integratsiyalashgan o'quv dasturlarini joriy etish. Dars jarayonlarida milliy qadriyatlarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning ma'naviy rivojlanishiga zamin yaratish mumkin. Interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish. Muammoli ta'lim – o'quvchilarni turli muammolarni hal qilishga yo'naltirish va ular orqali milliy va umumpedagogik qadriyatlarni shakllantirish.

Milliy va umumpedagogik qadriyatlarni uyg'unlashtirishning innovatsion yondashuvlari

STEAM-ta'limda qadriyatlarni aks ettirish: Ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika sohalarida milliy qadriyatlarni ifodalovchi loyihalarni ishlab chiqish.

Raqamli pedagogika: Elektron darsliklar, interfaol platformalar va VR (virtual reallik) texnologiyalar orqali milliy meros va umumpedagogik tamoyillarni targ'ib qilish.

Ijtimoiy loyihalar va volontyorlik: O'quvchilar va talabalarni jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni hal qilishga yo'naltirish orqali ularda mas'uliyat va qadriyatlar tushunchasini shakllantirish.

Transdisiplinar ta'lim yondashuvi: Ijtimoiy fanlar, tabiiy fanlar va san'atni o'z ichiga olgan kompleks yondashuv orqali milliy va global qadriyatlarni uyg'unlashtirish.

Milliy va umumpedagogik qadriyatlar uyg'unligini ta'minlashdagi dolzarb muammolar

Milliy va umumpedagogik qadriyatlarni uyg'unlashtirish jarayonida bir qator muammolar mavjud bular: Globalizatsiya ta'siri: G'arb ta'lim tizimi va ommaviy madaniyat ta'sirida milliy qadriyatlarning zaiflashishi. O'quv dasturlarining moslashuvchan emasligi: Aksariyat o'quv rejalari milliy va umumpedagogik qadriyatlarni uyg'unlashgan holda taqdim etishga yetarlicha yo'naltirilmagan. O'qituvchilar malakasi: O'qituvchilarning innovatsion va integratsion yondashuvlar bilan ishlash ko'nikmalarining yetarlicha rivojlanmaganligi. Raqamli texnologiyalar va an'anaviy qadriyatlar o'rtasidagi ziddiyat: Internet orqali tarqalayotgan turli xil madaniy ta'sirlar milliy qadriyatlarni susaytirishi mumkin. Munozaralar va bahs-munozaralar – turli qadriyatlar bo'yicha o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish. Oila va jamiyat bilan hamkorlik. Maktab, oliy ta'lim muassasalari va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlik milliy qadriyatlarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Milliy va umumpedagogik qadriyatlar uyg'unligi ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Har bir jamiyatning ta'lim tizimi milliy o'ziga xoslikni saqlagan holda, global rivojlanish tamoyillariga ham moslashishi lozim. Bu esa kelajak avlodni milliy

madaniyatini qadrllovchi, shu bilan birga, dunyo pedagogik tajribasidan foydalana oladigan yetuk shaxs sifatida tarbiyalash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. B.Tomasello, Becoming Human: "A Theory of Ontogeny. Harvard University Press" 2020.
2. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: "Learning Objectives". UNESCO Publishing 2021.
3. J.Asqarov, Talimda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unligi. "Talim va innovatsiya" jurnali, №2, 22-34-betlar 2023.
4. К.Назаров, Таълим жараёнида миллий қадриятларни шакллантириш усуллари // "Педагогика ва психология" журнали. – 2021.
5. Ж. Асқаров, Таълимда миллий ва умуминсоний қадриятларнинг уйғунлиги // "Таълим ва инновация" журнали. – 2022.